

Kojenecké období

Vymezení a základní charakteristika

- Období od 6. týdne po dosažení 1. roku
- Rychlý růst (75 cm, 10-11 kg, růst trupu a končetin)
- Postupné ovládnutí těla, schopnost lidské lokomoce, uchopování předmětů, první slova, diferenciací osob
- Rozvoj motoriky – vypnutí páteře, zvedání hlavičky, opírání o předloktí, experimentace s prsty, hračkou
- Navazování vztahů
- Zdárný vývoj je zajištěn, pokud jsou optimálně uspokojovány základní psychické potřeby
- Věková pásma: 3., 6., 9. a 12. měsíc

Základní psychické potřeby

- **Potřeba vnější stimulace (potřeba podnětů)**
  - nevhodné strádání (nedostatek podnětů) x přesycenost
- **Potřeba vnější struktury (potřeba učení)**
  - Podněty musí mít strukturu, smysl, učení využitelné
- **Potřeba specifického sociálního objektu**
  - = potřeba lásky, bezpečí, jistoty; připoutání, závislosti; matka, otec...
  - Nutnost citově vřelého a klidného prostředí; vytvořit citový příklon
- **Potřeba osobně sociálního významu**
  - = potřeba sebenaplnění, nezávislosti, osobní integrity; zaujmout aktivní vztah k sobě, vnější regulaci nahradit vnitřní; samostatný výkon, autonomie – mytí, hra; „já sám“ (2.-3. rok)
- **Potřeba otevřené budoucnosti**
  - Potřeba naděje, životní perspektivy; otevřená budoucnost

Vývoj hrubé motoriky

- 3. měsíc – v poloze na břiše udrží zvednutou hlavu, s oporou o předloktí, v poloze naznak v symetrické poloze
- 6. měsíc – spontánní přitahování do sedu, sedí s oporou (bez opory v „žabí pozici“), převrací se z břicha na záda

Mezi 6. a 9. měsícem – příprava na lezení – staví se na dlaně a kolena/plosky nohou

- 9. měsíc – leze po čtyřech, samo se posadí, sedí bez opory, staví se k nábytku, při držení za ruce stojí
- 12. měsíc – chodí za ruku nebo s oporou, samostatná chůze na konci 12. měsíce nebo později

Vývoj jemné motoriky

- Princip centrálně periferního směru, zákon ulnoradiální (úchop dlaní, pak prsty)
- Souvisí s rozvojem hry, ovlivňuje rozvoj poznávacích procesů
- **3. měsíc** – dlaně otevřené (úchopový reflex vyhasnul), nekoordinované pohyby na podnět, sleduje zrakem

Mezi 3.-6. měsícem – spontánní pohyby rukama, náhodné uchopení se mění ve hru s rukama, zpomalení pohybu ve směru k podnětu ukazuje na kontrolu pohybu

- **6. měsíc** – uchopuje hrabavým dlaňovým úchopem, oběma rukama současně, později překládá z ruky do ruky – předpoklad pozdější manipulace
- **9. měsíc** – klešťový úchop – i malé předměty (korálky); aktivní pouštění – vyhazuje věci z postýlky, kočárku
- **12. měsíc** - manipulace s předměty, hračkami (kostky)

Vývoj poznávacích procesů

- Zrak – rozvoj schopnosti fixace předmětu, konvergence, akomodace; otáčí za podnětem hlavu, od 5. měsíce i trup
  - Rozvoj lokomoce umožňuje vnímat předměty více smysly – rozvoj psychiky
- Sluch – koordinace sluchu a pohybu, v 7. měsíci nalézá vzdálenější zdroje zvuku
- Preference taktilních a kinestetických počitků (4.-8. měsíc) – specifický způsob poznávání *ruka-ústa*
- Učení- podmíněné reflexy, paměť, rozpoznávání opakovaných podnětů; jednorázové dojmy si nezapamatuje (do 7.m.)
- Myšlení – fáze senzomotorických operací (Piaget) – vázány na prováděnou činnost
- Význam praktické činnosti pro rozvoj kognice, způsob uchopování ukazuje schopnost rozlišit tvar a velikost

Vývoj řeči

- Hlasové projevy na počátku období – diferencovaný křik, výskot, následuje:
- 3. m. - *broukání* (samohlásky – a, o...); reakce matky podmiňuje intenzitu broukání
- 6. m. - *žvatlání* (tvorba souhlásek, slabik), záměrné hlasové projevy – očekávané reakce okolí, základ sociálních vztahů

Mezi 6.-9.m. – zvýšená potřeba osobních kontaktů, oslovení, opakování žvatlání – podporuje řečovou aktivitu dítěte

- 9.m. – porozumění jednoduchým výzvám (paci-paci, tak-tak, pá-pá) – *pasivní řeč*, aktivní řeč není rozvinuta, v 1. roce jen 2-3 slova
- *Univerzita dětského věku* (Matějček) – zvládá jednoduché hříčky (berany-duc...) – upevňování sociálních kontaktů

Emocionální vývoj

- Vývoj díky zrání CNS a hormonálního systému; 3 kategorie citového vývoje
- Organické pocity
  - Závislé na tělesném stavu (hlad, žízeň, teplo, dotyky) – projevy mimické, hlasové (výskání, broukání, křik), indiv. odlišnosti
  - Strach z nebezpečí hloubky chybí
- Obsahové pocity
  - V souvislosti se smyslovými zážitky – údiv/podiv (neobvyklý podnět, pohled do zrcadla); strach (bouchnutí, hrom...)
- City osobního poměru k prostředí
  - Sociální city nevyvinuté, neuvědomované; vázány na konkrétní osobu

Sociální vývoj

- Předpokladem optimálního sociálního vývoje – dostatečně podnětné sociální prostředí, rodina; vývoj vztahů dítěte k objektu, který uspokojuje jeho základní psychické potřeby:
- **Stadium preobjektální (0-3)**
  - Do 2 měsíců objekty nediferencuje (kontakt s matkou - zdroj libosti), autistická fáze (soustředěnost na sebe)
  - 2.-3. měsíc – rozšíření zájmu na okolí - prioritně živé bytosti
- **Stadium předběžného objektu (3-6/8)**
  - Vyčlení živé objekty jako speciální kategorii, navazuje oční kontakt; nenáhodný sociální úsměv, reaguje na přiblížení obličeje – *komplex oživení*; význam obohacené stimulace – jednoduché sociální hry („kuk“)
- **Stadium specifického objektu (6-9)**
  - Pokračuje sociální diferenciaci (cizí - odstup x matka – jistota a bezpečí, uspokojování potřeb) - vliv na budoucí vztahy – nestřídat pečující osoby;
  - Strach z cizích lidí a neznámých situací – signál normálního vývoje; separační úzkost (u ústavních dětí chybí); rozlišení bezpečného a neznámého
  - Vztah dětí s vrstevníky – zpočátku nezájem, postupně občasný zrakový kontakt (6.m.); pak fyzický kontakt, úsměv x rivalita, braní hraček, ind. hra

Vývoj vztahu s matkou

- Vztah s matkou v 1. roce = vztah dyády
- 3.-6.m. - dítě s matkou úzce spojeno, matka chápána jako významná součást vlastní bytosti; symbiotická vazba
- 6.-9.m.- uvědomění samostatnosti existence matky;
- Potřeba vytvoření **pevné a bezpečné vazby** (připoutání, attachment) díky uspokojující, spolehlivé, stálé péči - její kvalita se projeví v zátěžové situaci (separace);
- Kamenná tvář: https://www.youtube.com/watch?v=Gczlp_gHy0
- **Nejistá vazba**:
  - Úzkostná vazba – lpění na matce, extrémně úzkostná R na separaci, v neznámé situaci není zvědavé, má strach; vazba vytvořena, ale dítě je nejisté
  - Úzkostně vyhýbavá vazba – slabé úsilí o kontakt či dokonce snaha vyhnout se matce, lhostejné k separaci; CH k matce jako k cizím
  - Ambivalentní vztah – kombinace tendence k těsnému kontaktu s matkou a odmítavých projevů jako R na nedostatečný projev lásky